MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO

Seduta ta' l-10 ta' Jannar, 2003

Citazzjoni Numru. 927/1992/1

Carmela armla ta' Feli`e Vella, u Paola mart Joseph Debono li f'isimha [ew le[ittimati l-atti b'dikriet tal-31 t'Awissu 1994 wara l-mewt ta' l-imsemmija Carmela Vella

versus

Maria mart Michele Cauchi u l-istess Michele Cauchi, Giovanna armla ta' Giovanni Curmi, u Rita mart Antonio Vella u l-istess Antonio Vella; u g]all-interess li jista' jkollhom Antonia armla ta' Carmelo Sant, Paola mart Joseph Debono, u l-istess Paola Debono b'dikriet tas-17 ta' Settembru 1992 ma]tura b]ala kuratri`i deputata biex tirrappre\enta lill-assenti Maria armla ta' Emmanuele Azzopardi u Francesca mart Luigi Borg, a]wa Vella, u lill-assenti Anthony, Richard u Jimmy a]wa Chircop, ulied il-mejta Salvina *née* Vella

F'din il-kaw\a l-attri`i qieg]da titlob illi l-qorti t]oll kuntratt billi l-parti l-o]ra naqset milli t]ares l-obbligazzjonijiet tag]ha ta]t il-kuntratt.

l`-`itazzjoni tg]id illi b'kuntratt tat-23 t'April 1983 fl-atti tan-Nutar Angelo Vella, l-attri`i Carmela Vella u \ew[ha Felice (illum mejjet) kienu taw lill-konvenuti Maria mart Michele Cauchi, Giovanna armla ta' Giovanni Curmi, u Rita mart Antonio Vella, flimkien u f'ishma ndaqs, il-fond fil-Mellieha, Triq il-Mit]na l-{dida numru sebg]a u]amsin (57), b'bieb ie]or bla numru li jag]ti fuq {nien Ingraw. Talli ng]ataw dan il-fond, l-istess tliet konvenuti *in solidum*]olqu favur l-attri`i u \ew[ha rendita vitalizja ta' elf lira (Lm1,000) fis-sena g]al tul]ajjithom sakemm imut is-superstiti.
Il-kuntratt ig]id illi din ir-rendita tit]allas fil-forma ta' servi[i illi t-tliet konvenuti flimkien kellhom jirrendu lill-attri`i u \ew[ha. Fost dawn is-servi[i kellu jkun hemm tindif, t]ejjija ta' ikel, irqad bil-lejl ma' l-attri`i u \ew[ha jew ma' min minnhom jibqa']aj, u dawk is-servi[i u kuri kollha illi l-attri`i u \ew[ha kienu je]tie[u kemm ta' kuljum kif ukoll minn \mien g]al \mien, skond l-istat ta' sa]]ithom.
Wara li kien pubblikat il-kuntratt, miet Felice Vella u]alla b]ala werrieta tieg]u lill-konvenuti kollha]lief Maria mart Michele Cauchi.
{ara i\da illi, minn wara l-mewt ta' Felice Vella u g]all-a]]ar \minijiet wara li nfet]et il-kaw\a, it-tliet konvenuti fuq imsemmija naqsu g]al kollox mill-obbligazzjonijiet kuntrattwali tag]hom lejn l-attri`i u din, li meta nfet]et il-kaw\a kienet mara anzjana ta' 'l fuq minn tmenin sena, u fi stat]a\in ta' sa]]a, kellha tg]ix we]edha ming]ajr ma ting]ata ebda kura, g]ajnuna jew servi[i o]ra mit-tliet konvenuti fuq imsemmija, u tiddependi biss mill-g]ajnuna tal-[irien.
G]alhekk, min]abba l-g]emil, jew, a]jar, in-nuqqas tat-tliet konvenuti quddiem l-attri`i, huwa l-ka\ li jin]all il-kuntratt tat-23 t'April 1982 fl-atti tan-Nutar Angelo Vella, u kollox jer[a' ji[i kif kien b]allikieku dak il-kuntratt qatt ma sar.
L-attri`i g]alhekk qieg]da titlob illi din il-qorti:
1. tg]id illi t-tliet konvenuti Maria mart Michele Cauchi, Giovanna armla ta' Giovanni Curmi, u Rita mart Antonio Vella naqsu, u g]adhom jonqsu, milli jag]tu lill-attri`i l-kura u s-servi[i li te]tie[, kif intrabtu li jag]mlu bil-kuntratt tat-23 t'April 1982 fl-atti tan-Nutar Angelo Vella;
2. tg]id illi min]abba dan l-g]emil jew nuqqas tat-tliet konvenuti huwa l-ka\ illi jin]all il-kuntratt tat-23 t'April 1982

fl-atti tan-Nutar Angelo Vella, u illi kollox jer[a’ ji[i kif kien b]allikieku dak il-kuntratt qatt ma sar;
3. t]oll il-kuntratt fuq imsemmi min]abba n-nuqqasijiet tat-tliet konvenuti quddiem l-attri`i; u
4. tikkundanna lill-konvenuti jersqu g]all-pubblikazzjoni tal-kuntratt ta’]all skond it-tielet talba, ta]tar nutar biex jir`ievi u jippubblika l-att fil-jum,]in u post li tg]id il-qorti, u ta]tar kuraturi biex jidhru f’isem min ma jersaqx g]all-pubblikazzjoni ta’ l-att.
Talbet ukoll l-ispejje\ tal-kaw\a.
Il-konvenuti Maria mart Michele Cauchi u Rita mart Antonio Vella, u \wie[hom, u Giovanna armla ta’ Giovanni Curmi ressqu l-e``ezzjoni illi t-talbiet ta’ l-attri`i g]andhom ji[u mi`]uda bl-ispejje\ g]ax huma komplew jag]tu servi[i lil Felice Vella sakemm miet, u baqg]u wkoll jag]tu servi[i lill-attri`i Carmela Vella regolarment sal-a]]ar [img]a ta’ Lulju ta’ l-1992, u ma kienx bi]tija tag]hom li waqfu jag]tu s-servi[i[1].
Il-konvenuti l-o]rajn qalu illi huma jafu illi l-konvenuti li kienu dehru fuq il-kuntratt fl-atti tan-Nutar Angelo Vella naqsu mill-obbligazzjonijiet kuntrattwali tag]hom lejn l-attri`i, u g]alhekk ma jopponux g]at-talbiet mag]mula fi`-`itazzjoni b’dan illi huma ma g]andhomx ibatu spejje\[2].
Waqt li kienet miexja l-kaw\a, fl-14 ta’ Frar 1994, mietet l-attri`i[3] u l-atti g]addew fil-persuna ta’ Paola Debono[4], li [à kienet im]arrka b]ala konvenuta. G]alhekk, b’nota tat-18 ta’ Frar 1999[5] Paola Debono b]ala attri`i `ediet il-kaw\a safejn mag]mula kontra tag]ha stess b]ala konvenuta, u l-kaw\a setg]et tkompli kontra l-konvenuti l-o]ra.
Il-fatti li wasslu g]al din il-kaw\a [raw hekk:
Fit-23 t’April 1983 l-attri`i Carmela Vella u \ew[ha Felice Vella kienu g]amlu kuntratt ma’ tnejn minn uliedhom, il-konvenuti Giovanna armla ta’ Giovanni Curmi, u Rita mart Antonio Vella, u mal-konvenuta Maria mart Michele

[1] *Fol.* 26.

[2] *Fol.* 24.

[3] *Fol.* 61.

[4] *Fol.* 60.

[5] *Fol.* 81.

Cauchi, bint il-konvenuta Giovanna Curmi. Il-kuntratt fost]wejje[o]ra jg]id hekk:

… … … i`-`essjonarji [*i.e.* it-tliet konvenuti] qeg]din fi kwoti ndaqs u indivi\ament bejniethom jag]mlu u jikkostitwixxu a favur ta`-`edenti [*i.e.* l-attri`i u \ew[ha] li fi kwoti ndaqs, indivi\ament u *in solidum* bejniethom ja``ettaw u jakkwistaw g]al tul]ajjithom kollha sal-mewt tas-superstiti fosthom u b'effett millum stess ir-rendita vitalizja ta' elf lira Maltija (£M1,000) fis-sena pagabbli bil-mod hawn ta]t spe`ifikat u fl-intier tag]ha sad-data tal-mewt tas-superstiti fosthom i`-`edenti u bil-manjiera hawn ta]t indikata.

… … …

Din ir-rendita vitalizja hija pagabbli ta]t il-forma ta' servi[i li `-`essjonarji *in solidum* bejniethom iridu jipprestaw li`-`edenti, fosthom tindif, preparazzjoni ta' ikel, irqad bil-lejl ma`-`edenti, u s-servi[i u l-kuri l-o]ra kollha me]tie[a mi`-`edenti kemm kuljum kif ukoll minn \mien g]al \mien skond l-istat ta']ajjithom.[6]

Bi]las talli t-tliet konvenuti ntrabtu hekk, l-attri`i u \ew[ha tawhom l-utli dominju perpetwu tal-fond fil-Mellieha, Triq il-Mit]na l-{dida numru sebg]a u]amsin (57), b'bieb ie]or bla numru li jag]ti fuq {nien Ingraw.

Sakemm miet Felice Vella fl-14 t'Awissu 1984, l-attri`i kienet moqdija u ma kinitx te]tie[ l-g]ajnuna tat-tliet konvenuti[7]; g]alhekk ma jistax jing]ad illi dawn kienu qeg]din jonqsu. Meta xehdet fit-12 ta' Novembru 1992 l-attri`i qalet illi sa Lulju ta' dik is-sena t-tliet konvenuti kienu jmorru jie]du]siebha[8]; dan kien xahar biss qabel ma nfet]et il-kaw\a fis-17 t'Awissu 1992. Wara Lulju]add mit-tliet konvenuti ma kien imur g]and l-attri`i, i\da kienet tmur tie]u]siebha Antonia *sive* Nena bint Rita Vella, u \ew[Nena.

Jidher li dak li [ara hu illi l-konvenuta Giovanna Curmi kienet ilha ma tmur torqod ma' l-attri`i g]ax l-attri`i toqg]od il-Mellie]a u Curmi toqg]od }al Qormi[9], u wkoll g]ax kellha

---

6 *Fol.* 8.

7 Ara x-xhieda ta' l-attri`i fis-seduta tat-12 ta' Novembru 1992 quddiem l-im]allef supplenti, *fol.* 37.

8 *Fol.* 37.

9 Ara x-xhieda ta' l-attri`i fis-seduta tat-12 ta' Novembru 1992 quddiem l-im]allef supplenti, *fol.* 35, u x-xhieda ta' Anthony Borg fis-seduta tal-15 ta' Marzu 1993, *fol.* 52.

xi mard fil-familja tag]ha[10]. Baqg]u jmorru t-tnejn l-o]ra sakemm, xahar qabel ma nfet]et il-kaw\a, Rita Vella ma baqg]etx tmur g]ax \ew[ha marad u kellha ddur bih[11], u, skond l-attri`i, Maria Cauchi qalet illi ma setg]etx tmur hi kuljum g]and l-attri`i, u \ew[ha ma kienx i]alliha[12]. Maria Cauchi stess xehdet hekk:

Kien marad ir-ra[el ta' Rita Vella u riedu illi nag]mel jien wa]di. Jien ma stajtx nie]u dan il-pi\ wa]di g]ax jiena kelli l-familja wkoll; kont in]alli t-tifel wa]du d-dar u r-ra[el ried imur g]ax-xog]ol.[13]

Meta [ara hekk bdiet tmur g]and l-attri`i Antonia *sive* Nena bint Rita Vella, u \ew[ Nena. Il-konvenuta Maria Vella xehdet ukoll illi dawn bidlu `-`avetta u g]alhekk hi lanqas kieku riedet ma setg]et tkompli tmur g]and l-attri`i[14].

Huwa minnu illi dawk il-konvenuti li kellhom mard fil-familja kellhom ra[uni li wie]ed jifhimha biex iduru b'tad-dar flok imorru jduru bl-attri`i. Madankollu, g]alkemm ir-ra[uni hija wa]da li wie]ed jifhimha, ma hix ra[uni tajba fil-li[i g]ax huma kienu marbuta li jduru bl-attri`i mhux b'xi dmir ta' *pietas* i\da b'obbligazzjoni li ntrabtu biha u li t]allsu minn qabel g]aliha. Jidher imbag]ad illi l-konvenuti bejniethom, g]alkemm marbuta *in solidum*, ma ridux jerfg]u l-pi\ijiet ta' xulxin u, g]ax wa]da ma kinitx tmur, l-o]ra g]amlet l-istess. In-nuqqas ta' wa]da, i\da, ma je]lisx lill-o]ra g]ax l-obbligazzjoni li ntrabtu biha flimkien ma kinitx favur xulxin i\da favur l-attri`i.

Fil-fehma tal-qorti, g]alhekk, tassew illi t-tliet konvenuti li kienu dehru fuq il-kuntratt naqsu milli j]arsu l-obbligazzjonijiet li ntrabtu bihom, u l-ewwel talba ta' l-attri`i g]andha tintlaqa'.

---

10 Ara x-xhieda tal-konvenuta Maria Cauchi fis-seduta tad-9 ta' Di`embru 1999, *fol.* 94.

11 Ara x-xhieda ta' l-attri`i fis-seduta tat-12 ta' Novembru 1992 quddiem l-im]allef supplenti, *fol.* 36, u x-xhieda tal-konvenuta Maria Cauchi fis-seduta tad-9 ta' Di`embru 1999, *fol.* 97.

12 Ara x-xhieda ta' l-attri`i fis-seduta tat-12 ta' Novembru 1992 quddiem l-im]allef supplenti, *fol.* 36.

13 Ara x-xhieda tal-konvenuta Maria Cauchi fis-seduta tad-9 ta' Di`embru 1999, *fol.* 106.

14 Ara x-xhieda tal-konvenuta Maria Cauchi fis-seduta tad-9 ta' Di`embru 1999, *fol.* 98.

L-attri`i kienet talbet ukoll illi l-kuntratt jin]all u kollox jer[a' ji[i kif kien qabel b]allikieku l-kuntratt qatt ma sar. Din it-talba hija mibnija fuq il-patt kommissorju ta`itu skond l-art. 1068 tal-Kodi`i ~ivili:

1068. 1l-kondizzjoni ri\oluttiva ting]add dejjem b]ala li [iet mag]mula fil-kuntratti bilaterali, fil-ka\ li wa]da mill-partijiet tonqos g]all-obbligazzjoni tag]ha:

I\da, f'dak il-ka\, il-kuntratt ma jin]allx *ipso jure*, u l-qorti tista', skond i`-`irkostanzi, tag]ti \mien xieraq lill-konvenut, bla]sara ta' kull disposizzjoni o]ra tal-li[i dwar il-kuntratt tal-bejg].

Fil-ka\ tallum, i\da, kif sewwa jg]idu l-konvenuti fin-nota ta' osservazzjonijiet tag]hom, il-kuntratt ta' vitalizju huwa regolat b'*lex specialis*, u hemm l-art. 1708 tal-Kodi`i ~ivili li jg]id hekk:

1708. In-nuqqas biss tal-]las ta' l-annati mag]luqa ma jag]tix lil dak li favur tieg]u jkun [ie kkostitwit il-vitalizju l-jedd li jitlob ir-radd tal-kapital, jew li jer[a' jid]ol fil-pussess tal-]a[a li tkun [iet ittrasferita: hu m'g]andux]lief il-jedd li jitlob il-]las tar-renta mag]luqa, u garanzija g]all-]lasijiet li jag]ilqu 'l quddiem.

G]alkemm l-attri`i llum hija mejta, u g]alhekk ma jistg]ux jing]atawlha servi[i, madankollu l-partijiet kienu stipulaw fil-kuntratt stess illi s-servi[i kienu jiswew elf lira (Lm1,000) fis-sena, u g]alhekk it-tliet konvenuti g]adhom jistg]u jag]mlu tajjeb g]an-nuqqas tag]hom billi j]allsu fi flus lill-assi ereditarju ta' l-attri`i daqskemm jiswew is-servi[i li ma tawhiex matul]ajjitha.

Il-jedd li kellha l-attri`i, u li llum g]andu l-wirt tag]ha, hu li titlob dan il-]las, u mhux li titlob li jin]all il-kuntratt u li tie]u lura l-]a[a li kienet ing]atat biex in]oloq il-vitalizju. It-tieni, it-tielet u r-raba' talbiet, g]alhekk, ma jistg]ux jintlaqg]u.

G]al dawn ir-ra[unijiet il-qorti, wara li tilqa' l-ewwel talba ta' l-attri`i u tg]id illi l-konvenuti Maria Cauchi, Giovanna Curmi u Rita Vella naqsu mill-obbligazzjonijiet tag]hom ta]t il-kuntratt tat-23 t'April 1983 fl-atti tan-Nutar Angelo Vella, ti`]ad it-talbiet l-o]ra ta' l-attri`i.

L-ispejje\ ta' l-ewwel talba j]allsuhom il-konvenuti Maria Cauchi, Michele Cauchi, Giovanna Curmi u Rita Vella; l-ispejje\ l-o]ra tal-kaw\a t]allashom l-attri`i.

---------------------------------TMIEM---------------------------------